

BIOGRAFIA

(I)

Joan Sala i Banyuls

Biografia i petita resenya de la seua obra (1731 - 1806)

SOBRE JOAN SALA I BANYULS

Biografia i petita ressenya de la seua obra (1731-1806) (-)

BIOGRAFIA:

Joan Sala i Banyuls va nàixer a la vila de Pego, que en aquell temps pertanyia a la Governació o Corregiment de Dènia, l'any 1731 (1) (2).

El regne de València en aquella època atravesava una etapa d'expansió econòmica (és a dir de benestar econòmic) i tenia una població total aproximada de 400.000 persones que vivien en 95.000 cases (3) -actualment sols la capital valenciana té més de mig milió d'habitants.

La vila de Pego tenia (la vila antiga i l'arreal) 285 veïns (3), els quals equivalen a un total de persones aproximat de 1.200.- ara en som uns 8 voltes més que allora.

Qualsevol pegolí del 1750 coneixeria als Sala (vull dir a la família). Joan Sala i els seus no vivien ni a la vila ni a l'arreal pegolí, sinó a la seua casa que havien edificat els seus avantpassats allà dalt a l'antiga ermita de Sant Joan prop (o dins?) la partida pegolina de les Ambres, darrere del castell.

El cognom Sala apareix a primeries del segle XVII ocupant càrrecs administratius com a tauleger major de la vila (4). I és gairebé segur que a partir d'aquest segle els Sala (la família) es fan (o es fa) amb grans extensions de terra de la vall de Pego i fins ara ha estat una de les hereditats més grans de la vall pegolina.

De fet també Antonio Josep Cabanilles quan passà per aci el 1793 feu les següents observacions (5):... *Mucho han contribuido a mejorar aquellos campos la industria y porfiados desvelos del señor Don Pedro Sala, que ha sabido vencer los obstáculos que presentaba el suelo... debieran los ricos de cada pueblo imitar este exemplo útil a ellos mismos y al Estado...*, això ens demostra que la família Sala n'era clarament burgesa ja dins d'un mode de producció capitalista degut a la seua acumulació de capital que li produïa el conreu de l'agricultura. El 1792 (2) el rei Carles IV els donà l'executòria de noblesa, en la persona de Pere Pascual Sala i Banyuls, germà de Joan, i que deu d'ésser aquell al qual es referí Cabanilles.

La casa on viuria (la mateixa que ocupen els seus descendents actualment) es coneixia i encara es coneix amb el nom de Sant Joan, era el 1591 (a no ser que jo m'enganye en fer la identificació)... *una hermita so invocación de San Juan... que lo que en ella se allega es tan poco que no basta ni para a misas.*

En la qual allo el dicho senyor que estava por hermitanyo que se dice gonzalo Martinez... (6)

Resta quasi clar (però no del tot) que abans del 1609 (expulsió dels moriscos) la família Sala encara no tenia capital (o almenys invertit en terres de la nostra vall)

Així que Joan Sala, conegut a Pego pel "pavord", naixia d'una família rica, d'una família que havia invertit i havia guanyat diners durant el segle XVII, és un fill de la puixant burgesia valenciana del segle de la il·lustració.

Es compleix també amb Sala (Joan) la regla aquella de que els segons fills de l'aristocràcia (en aquest cas de la burgesia agrícola) seguien la professió religiosa com una eixida fàcil per a ells i al mateix temps amb la tranquil·litat econòmica que dita vocació portava adherida?

A pesar de tot això que és molt probable, Joan tenia 33 anys (1) quan es clavà de rector, i això vol dir o que realment sí tenia una vocació forta o aquesta era recolzada per la seua insistent malaltia. Era ja doctor de Lleis i allora actuava de vegades de substitut de càtedra a la Universitat de València.

Durant els seus anys d'estudiant hagué moltes voltes de retirar-se de les classes de la Universitat i tornar-se'n a Sant Joan on es refortia per a tornar a la capital. Arribà a ser Vicari General de l'Arquebispat de València.

Fou un bon estudiant, l'any 1766 (quan tenia una edat de 35) obté la càtedra d'"Instituta" i també la pavordia de Dret Canònic (1).

Fins ara Joan Sala no ha tingut cap investigador que l'haja biografat i estudiat completament, i però se'n podria fer un bon i redó treball sobre ell.

A la nova Tesi del Dr. Antoni Mestre sobre Mayans (8) tampoc no apareix per a res Joan, malgrat que visqué uns anys després de Gregori Mayans i Siscar, sí haguera pogut hi haure alguna citació sobre el pegolí, però no apareix ni gens ni mica dins el gran epistolari recopilat pel Doctor Mestre Sanchis.

Gregori Mayans era cosí segon (2) de la mare de Joan (i per tant oncle encara que un poc llunyat).

LA SEUA OBRA:

L'any 1779 (1) (2) (7) apareix el primer llibre de Joan Sala al mercat, fruit, igual com els demés, de la seua investigació i el seu contacte amb els seus deixebles a les aules de l'"Studi Generali" de València:

"VINNIUS CASTIGATUS ATQUE AD USUM HISPANORUM ACCOMMODATUS IN QUORUM GRATIAM HISPANO LEGES OPPORTUNIORIBUS LACIS TRADUCTOR".

Es escrita (com el títol ens assenyala) en llatí, l'idioma llatí tingué un gran cultiu durant la il·lustració (i per tot arreu del món cultural europeu), tant aquesta primera com totes les demés van "ad usum hispanorum" és a dir per a ús dels espanyols, dels juristes que fins allora havien de consultar i estudiar en llibres molt més difícils d'assimilar, potser per la no adequació que tenien als costums nostres. (7).

D'això se'n pot deduir que en seria un tros interessant criticar des d'un punt de vista metodològic i pedagògic l'avançament i el grà d'arena que aportà Joan Sala dins els estudis de les Lleis.

Es aquest primer treball un estudi de l'obra de Vinnem (holandès) de Leyden de caire justinià adaptat a les lleis del dret hispano-romà. Se'n feu una altra edició l'any 1786 (2) (7) i les dues edicions s'esgotaren (2).

En 1790 (7) o en 1795 (2) publicà la primera edició de la seua segona obra, escrita pel 1788 (1) (2): INSTITUTIONES ROMANO-HISPANIAE AD USUM TIRONUM HISPANORUM ORDINAT. Es aquesta obra la mateixa d'abans amb més ampliacions del nostre dret i és dedicada o dirigida principalment als "tironum", és a dir als principiants de la matèria (ahí és la seua preocupació educativa).

Se'n feren cinc edicions, l'última el 1838 (7).

Quatre anys més tard publicava la tercera obra "DIGESTUM ROMANO HISPANUM", segons afirma un historiador del dret espanyol és la millor obra escrita per Joan Sala (7).

Una altra obra "JURIS ROMANI ET HISPANIAE HISTORIA".

El seu últim llibre en 1803 (ja tenia una edat de setanta anys) és "ILUSTRACION DEL DERECHO REAL DE ESPAÑA, ja escrita en l'idioma castellà Joan va cercant una major difusió, allora que donava més avantatges per als estudiants.

El bibliògraf jurista Torres Campo, afirma que juntament com la obra de Febrero "Librería de Jueces y escribanos", la "Ilustración" de Sala es la obra més notable de la època, y añade: "Los libros de Sala han servido de texto en nuestras Universidades durante la primera mitad del siglo XIX y en nuestros días han servido de base a todos los tratados de derecho civil, las mencionadas "Institutiones" de Sala".

Y tal fué, en efecto el prestigio de la obra jurídica de Sala, que, en 1845, para servir de texto en las Universidades americanas que iniciaban el estudio de nuestro derecho, se publicaban el "Sala Hispano-Chileno", "Sala Hispano-Mexicano", y "Sa-

(-) Treball presentat a la Facultat de Filosofia i Lletres de València durant el curs 1972-1973

(Números) Bibliografia al final del treball

la Hispano-Venezolano”.

Durante más de setenta años, los libros de Sala han servido de texto en nuestras Universidades. . . (7). Així acaba el seu article Salvador Gómez.

Joan Sala i Banyuls; de segur que en seria força interessant una bona biografia sobre aquest valencià de la il·lustració tardana i encara més sobre les seues repercussions investigadores tant en el camp del Dret com en el camp de la metodologia.

Però què hem de fer si aixó és tot?

Josep Vicens.
Pego, Juny, 1973.

JOAN SALA I BANYULS. BIBLIOGRAFIA.

- (1) PEGOLINOS ILUSTRES: EL PAVORDE SALA BAÑULS.
per Jerónimo CERDA BAÑULS.
Fiestas en Pego, 1948.
- (2) APUNTES BIOGRAFICOS: LOS PAVORDES DE PEGO.
per Carmelo GINER BOLUFER
Almanaque de “Las Provincias” para 1948.
- (3) PADRON DEMOGRAFICO—ECONOMICO DEL REINO DE VALENCIA ;1735?
per José CAMARENA MAHIQUES.
Biblioteca departament de Geografia a la Facultat de Filosofia i Lletres de València.
- (4) OBSERVACIONES SOBRE LA HISTORIA, GEOGRAFIA, AGRICULTURA, POBLACION Y FRUTOS DEL REYNO DE VALENCIA. Vol II.
Antonio Josep Cabanilles.
Segunda edición. Zaragoza 1958. (1791-1793)
- (6) VISITA PARROQUIAL DE 1591
Arxiu Municipal de Pego.
- (7) LA OBRA JURIDICA DE JOAN SALA BAÑULS
Salvador Gómez Brufal.
Fiestas en Pego, 1955.
- (8) HISTORIA, FUEROS Y ACTITUDES POLITICAS ANTONIO MESTRE SANCHIS.
Valencia-1970. Editado por el Ayuntamiento de Oliva.